

Sygn. akt III Ca 1138/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia Sądu Okręgowego Magdalena Balion – Hajduk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 października 2022 r. w Gliwicach sprawy z powództwa L. W. i E. W.

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej

z dnia 21 października 2021 r., sygn. akt I Cgg 46/20

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 o tyle, że ustawowe odsetki za opóźnienie zasądza od kwoty 37 176,14 zł (trzydzieści siedem tysięcy sto siedemdziesiąt sześć złotych i czternaście groszy) od 21 października 2021r;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od pozwanej na rzecz powodów solidarnie 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

SSO Magdalena Balion – Hajduk

Sygn. akt III Ca 1138/21

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej wyrokiem z 21 października 2021 roku zasądził od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w K. solidarnie na rzecz powodów L. W. i E. W. 37 176,14 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 10 000 zł od dnia 16 stycznia 2021 roku,

- od kwoty 27 176,14 zł od 21 sierpnia 2021 roku,

oddalił powództwo w części i zasądził od pozwanej na rzecz powodów 3 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej 2 537,31 zł tytułem opłaty od pozwu i kosztów opinii biegłego.

Sąd Rejonowy ustalił, że powodowie są małżeństwem i dzierżawcami działki nr (...) położonej w R. przy ul. (...) znajdującej się na terenie (...) w R. na podstawie umowy dzierżawy z 21 marca 2014 r. zawartej na czas nieoznaczony z (...) Związkiem (...) w R.. Na terenie ogródka działkowego na skutek szkód górniczych doszło do zalewania terenu oraz usychania drzew i nasadzeń. Pozwana nie kwestionowała, że otrzymała od powodów wezwanie o naprawę tych szkód z dnia 7 września 2020 r. , jednak nie ustosunkowała się do wezwania.

Działka, którą dzierżawią powodowie znajduje się pod wpływem eksploatacji górniczej której skutkiem jest wystąpienie deformacji o charakterze ciągłym. Na skutek ww. deformacji nastąpiło obniżenie terenu działki od strony wschodniej w kierunku istniejącego zalewiska o wielkości rzędu 1,0 m. Jediną formą naprawy zaistniałej szkody jest podniesienie terenu poprzez nadsypanie częściowe terenu działki przy jednoczesnym wykonaniu zabiegów agrotechnicznych związanych z alokacją roślin oraz koniecznymi rozbiórkami i ponownym wykonaniem urządzeń ogrodowych (ogrodzeń, obrzeży, zabudowy). Koszt usunięcia szkody wynosi 30 224,50 zł netto., a 37 176,14 zł. brutto. Naprawa szkody jest technicznie możliwa i opłacalna. Jednak nie wyklucza się w przyszłości, że prowadzona wcześniej eksploatacja skutkować będzie dalszą zmianą stosunków wodnych w tym obszarze.

Sąd Rejonowy jako podstawę prawną orzeczenia powołał art. 145 ustawy z 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, do naprawienia szkód, o których mowa w art. 144 ust. 1 i 2 tej ustawy stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Odpowiedzialność za szkody górnicze ma charakter odpowiedzialności deliktowej, a zatem zastosowanie do niej znajdzie między innymi art. 435 §1 k.c., w myśl którego prowadzący na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, paliw płynnych itp.) ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności. Zgodnie z art. 363 § 1 zd. 1 k.c. naprawienie szkody powinno nastąpić według wyboru poszkodowanego, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Przy czym stosownie do treści art. 361 §1 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania i zaniechania, z którego wynika szkoda.

Sposób naprawienia szkody wywołanej ruchem zakładu górniczego precyzuje art. 147 ustawy z 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze. Zgodnie z tym przepisem przywrócenie stanu poprzedniego może w szczególności nastąpić przez dostarczenie gruntów, obiektów budowlanych, urządzeń, lokali, wody lub innych dóbr tego samego rodzaju. Obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego ciąży na tym, kto jest odpowiedzialny za szkodę. Poszkodowany, za zgodą podmiotu odpowiedzialnego za szkodę, może wykonać obowiązek w zamian za zapłatę odpowiedniej kwoty pieniężnej (art. 147 ust. 3 cyt. ustawy).

Pozwana nie kwestionowała swojej odpowiedzialności co do zasady oraz sposobu naprawienia szkody poprzez wypłatę odszkodowania. Sąd Rejonowy w oparciu o opinię biegłego z zakresu budownictwa wodnego i wodnomelioracyjnego oraz naruszenia stosunków wodnych A. B. ustalił, iż koszt usunięcia powstałych szkód górniczych na działce powodów wyniósł 37 176,14 zł. O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądzając je od dnia następnego po doręczeniu stronie pozwanej odpisu pozwu w zakresie żądania zapłaty kwoty 10 000 zł. oraz co do reszty kwoty wynikającej z opinii biegłego tj. 27 176,14 zł. od dnia następnego po doręczeniu pozwanej odpisu pisma z którego wynika rozszerzenie powództwa.

Pozwana (...) SA w K. w apelacji zarzuciła:

- naruszenie prawa materialnego, to jest art. 362 k.c. w związku z art. 145 ustawy Prawo geologiczne i górnicze z 9 czerwca 2011 roku przez zasądzenie odszkodowania dla nieruchomości gruntowej, bez uwzględnienia okoliczności zużycia naturalnego budynków, przyczynienia się powódki do powstania szkody, przyczynienia się do aktualnego stanu gruntów oraz ustalenia stopnia tego przyczynienia, w sytuacji, gdy pogorszenie gruntów nastąpiło nie tylko w wyniku działalności pozwanej, ale również na skutek prowadzenia przez powódkę nieprawidłowej gospodarki remontowej i braku dbałości i konserwacji tych obiektów,

- naruszenie art. 481 k.c. przez błędną wykładnię przejawiającą się na przyjęciu, że powodowi należą się odsetki ustawowe za opóźnienie za okres od 16 stycznia 2021 roku oraz odsetki za okres od 21 sierpnia 2021 roku do dnia zapłaty w, podczas gdy odsetki mogą być naliczane dopiero od momentu wyrokowania, gdyż to wtedy następuje przesądzenie odpowiedzialności i znana jest wysokość szkody,

- naruszenie art. 363 § 2 w związku z 481 § 1 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że odsetki za opóźnienie w zapłacie odszkodowania należą się od 16 stycznia 2021 roku oraz od 21 sierpnia 2021 roku, a nie od dnia wyrokowania

oraz zarzuciła naruszenie prawa procesowego, to jest art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną, a nie swobodną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego przejawiającą się w uznaniu za rzetelną, wszechstronną i pełną opinię biegłego K. M., podczas gdy biegły jako podstawę wyliczenia odszkodowania przyjął obowiązujące średnie stawki kosztorysowe wynikające z publikacji (...) za drugi kwartał 2021 roku, co przełożyło się na zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda bezpodstawnie zawyżonego odszkodowania,

- naruszenie prawa procesowego, to jest art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i nierozważeniu w sposób wszechstronny zebranego materiału dowodowego, skutkujące dokonaniem nietrafnych ustaleń w zakresie przesądzenia zasadności roszczenia co do kwoty 10 000 zł ustawowymi odsetkami oraz kwoty 27 176,14 zł z ustawowymi odsetkami oraz przez nierozważenie oraz dokonanie nietrafnych ustaleń w zakresie odszkodowania stanowiącego wartość techniczną budynku mieszkalnego oraz budynków gospodarczych.

Pozwana wniosła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu względnie uchylenia wyroku w całości przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Powodowie w odpowiedzi na apelację wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania.

Pozwana pismem z 16 marca 2022 roku wniosła o zawieszenie postępowania i zgłosiła zarzut braku legitymacji biernej po stronie (...) SA. Wniosła o ustalenie przez Sąd, iż z mocy prawa z dniem 3 marca 2022 roku stroną pozwaną stała się Spółka (...) SA i wniosła o wezwanie do udziału w postępowaniu w charakterze strony pozwanej Spółki (...) SA na podstawie art. 194 § 1 k.p.c. w związku z art. 8c ust. 2 ustawy z 7 września 2007 roku o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego. Przedstawiła wyciąg z aktu notarialnego z 3 marca 2022 roku, w którym zgodnie z § 1 w związku z § 6 aktu notarialnego przedmiotem umowy jest nieodpłatne zbycie zakładu górniczego to jest w ruchu P. Kopalni (...) w R., zaś przedmiotowe postępowanie dotyczy działalności ruchu zakładu (...) – ruch P.. Następstwo (...) SA ma charakter sukcesji generalnej, co skutkuje tym, że zmiana strony procesowej w sprawie cywilnej następuje w mocy samego prawa.

Sąd Okręgowy postanowieniem z 18 maja 2022 roku wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanej Spółkę (...) SA w B. i umorzył postępowanie w stosunku do pozwanej (...) SA w K..

Zgodnie z art. 8c ust. 2 ustawy z 7 września 2007 roku o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego. z dniem nabycia, o którym mowa w art. 8a ust. 1 przedsiębiorstwo, o którym mowa w art. 8 ust. 1 przejmuje zobowiązania z tytułu szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji stałych ruchów. Środki na finansowanie tych zobowiązań pochodzą z dotacji budżetowej.

Przepisy te stanowią to *lex specialis* w stosunku do art. 55⁴ kc stanowiącego o solidarnej odpowiedzialności zbywcy i nabywcy przedsiębiorstwa za zobowiązania związane z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa.

Przepis art. 8c ust. 2 ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego wskazujący na przejście opisanych tam zobowiązań konstytuuje następstwo mające charakter ogólnej sukcesji procesowej. Podmiot przejmujący zobowiązania, jako ogólny następca prawny, wstępuje do procesu i nie wymaga to zgody strony przeciwnej (tak mi.in. SA w Katowicach w sprawie o sygn. I ACa 1121/15, w wyroku z 27 października 2016r.).

Pozwana Spółka (...) podtrzymała dotychczasowe stanowisko prezentowane w toku procesu przez (...) SA, podnosząc jednocześnie iż szkoda objęta postępowaniem powstała jednocześnie na terenie obszaru górniczego (...) Grupy (...) ruch H. i w zasięgu wpływów eksploatacji dokonanej przez ruch zakładu (...).

W odpowiedzi na pismo pozwanej Spółki (...) w piśmie procesowym z 4 lutego 2022 roku wskazała, że nieruchomości objęta pozwem nie znajduje się w obrębie wpływów (...), szkody wywołane są eksploatacją ruchu P., który został w

całości przejęty przez Spółkę (...) - w 2016 roku w zakresie ruchu Pokój (...), a w 2022 roku w zakresie ruchu Pokój (...). W latach 2015 do 2016 mogły mieć wpływ zakładu ruch KWK (...) lub B., ale eksploatacja mogła osiągać 3,46 % wpływów. Wniosła o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu geologii i górnictwa celem wykazania powyższych okoliczności.

Sąd Okręgowy powyższy wniosek dowodowy pozostawił bez biegu, albowiem postępowanie wobec (...) SA zostało prawomocnie umorzone w niniejszej sprawie, w jej miejsce wstąpiła Spółka (...) SA, a zatem (...) Grupa (...) nie jest stroną w niniejszym postępowaniu i nie ma uprawnienia do składania wniosków dowodowych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja w zasadniczej części nie była uzasadniona.

Sąd Okręgowy jako sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia w oparciu o przedstawione w zarzuty. Zwrócić należy uwagę, iż w podniesione w części zarzuty zawarte w apelacji podtrzymane przez pozwaną Spółkę (...) są w większości chybione. Pozwana zarzuciła, iż Sąd pierwszej instancji przyznał odszkodowanie bez uwzględnienia zużycia naturalnego budynków, przyczynienia się powódki do stanu gruntów przez nieprawidłową gospodarkę remontową i konserwację oraz nierozważenie oraz dokonanie nietrafnych ustaleń w zakresie odszkodowania stanowiącego wartość techniczną budynku mieszkalnego oraz budynków gospodarczych.

Oceniając ten zarzut wskazać przede wszystkim należy, że zarzut przyczynienia jest zgłoszony po raz pierwszy w postępowaniu odwoławczym. Z treści apelacji wynika, że dotyczy on braku konserwacji i niewłaściwej gospodarki remontowej budynku mieszkalnego oraz budynków gospodarczych.

W toku procesu pozwana nie kwestionowała swojej odpowiedzialności co do zasady, zatem postępowanie dowodowe ograniczało się do ustalenia wysokości poniesionej szkody.

Podkreślić przy tym należy iż szkoda w niniejszym postępowaniu polegała na tym, iż na skutek eksploatacji górniczej na ogródku działkowym dzierżawionym przez powodów wystąpiły deformacje o charakterze ciągłym i na ich skutek doszło do obniżenia terenu działki od strony wschodniej w kierunku istniejącego zalewiska o wielkości rzędu 1 m. Jedynym sposobem naprawy szkody jest na nadsypanie częściowe terenu przy jednoczesnym wykonaniu zabiegów agrotechnicznych związanych z alokacją roślin oraz koniecznymi rozbiórkami i ponownym wykonaniem urządzeń ogrodowych. Jak wynika z opinii biegłego na działce posadzone są drzewa i krzewy oraz kurnik, pergola, ogrodzenie i obrzeża grządek z kostki. Biegły wskazał iż aby naprawić szkodę górniczą konieczne jest rozebranie i ponowne założenie ogrodzenia z siatki metalowej, rozbiórka i ponowny montaż wiaty drewnianej oraz pergoli oraz przestawienie obrzeży betonowych. Na działce nie ma żadnego budynku mieszkalnego i gospodarczego, którego dotyczyłaby szkoda. Charakter powyższych prac czyli rozebranie dotychczasowych urządzeń małej architektury i przeniesienie ich ponownie po nadsypaniu gruntu i wyrównaniu terenu wskazuje na to, iż nie można w niniejszej sprawie oceniać ani naturalnego zużycia tych elementów albowiem odszkodowanie nie zawiera wypłaty ich wartości, ale wartość prac koniecznych, aby postawić je na nowo po wyrównaniu terenu i wykonaniu prac ziemnych. Także zarzut braku ewentualnych remontów i konserwacji jest nieuzasadniony, w sytuacji kiedy odszkodowanie nie zawiera wartości tych urządzeń. Opinię w niniejszej sprawie sporządził biegły z zakresu budownictwa wodnego hydrotechnicznego i wodnomelioracyjnego A. B., a nie jak wskazuje apelujący biegły K. M..

Pozwana w toku procesu nie zgłosiła żadnych zastrzeżeń do opinii, nie zgłosiła zarzutu przyczynienia i nie wskazała na czym miałyby to przyczynienie polegać.

Odnosząc się do zarzutu pozwanej Spółki (...), iż szkoda powstała częściowo na skutek działalności (...) należącym należącej do (...) Grupy (...) wskazać należy, że odpowiedzialność za szkody wywołane ruchem zakładu górniczego jest odpowiedzialnością z tytułu czynów niedozwolonych. Jeżeli kilka osób ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym, ich odpowiedzialność jest solidarna (art. 441 § 1 k.c.). W przypadku odpowiedzialności solidarnej to wierzyciel ma prawo wyboru czy pozwie wszystkie podmioty odpowiedzialne za wyrządzenie szkody czy

też nie. Zgodnie z art. 441§ 2 k.c. jeżeli szkoda była wynikiem działania lub zaniechania kilku osób, ten, kto szkodę naprawił, może żądać od pozostałych zwrotu odpowiedniej części zależnie od okoliczności, a zwłaszcza od winy danej osoby oraz od stopnia, w jakim przyczyniła się do powstania szkody.

Apelacja natomiast odniosła swój skutek w zakresie zaskarżenia rozstrzygnięcia o odsetkach ustawowych za opóźnienie. Sąd odwoławczy co do zasady zgadza się z Sądem Rejonowym, że w przypadku roszczeń o zapłatę, których termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania są one wymagalne od daty wskazanej w wezwaniu zgodnie z art. 455 k.c. i od tej daty należy liczyć odsetki za opóźnienie. Wyjątek stanowi sytuacja, w której odszkodowanie ustala się według cen obowiązujących w dacie wyrokowania. W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy, wyliczając wartość odszkodowania oparł się na opinii biegłego, który dla wyliczenia wartości szkody przyjął stawki obowiązujące w drugim kwartale 2021 roku, z tej też przyczyny odsetki winny być zasądzone od całej żądanej kwoty od daty wyrokowania albowiem miernik wartości, ceny materiałów i robocizny składające się na wartość odszkodowania zostały przyjęte z daty wyrokowania, a nie wezwania do zapłaty, która nastąpiła w styczniu 2021 roku.

Sąd Okręgowy, mając powyższe na uwadze zmienił częściowo wyrok Sądu pierwszej instancji na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zasądzając ustawowe odsetki w daty wyrokowania przez Sąd pierwszej instancji to jest od 21 października 2021 roku, a na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałej części jako nieuzasadnioną.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., obciążając tymi kosztami w całości stronę pozwaną albowiem jej apelacja została uwzględniona tylko w niewielkim zakresie. Na koszty postępowania odwoławczego złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika powodów w wysokości 1800 zł .

SSO Magdalena Balion - Hajduk